

Boombeheerder Lips: 'Wij streven ernaar om het aantal meldingen drastisch te verlagen'

Alle neuzen één kant op bij groen, civiel, uitvoering en ingenieursbureau dankzij boomwortelprotocol

Verhardingsopdruk zorgt nogal eens voor slechte trottoirs en fietspaden. De afgelopen jaren kregen Breda en naburige gemeentes de nodige meldingen hiervan; daarom heeft de gemeente Breda samen met Cobra Boomadviseurs een boomwortelprotocol opgesteld. Hierin staat het werkproces beschreven voor het vaststellen en consequent afhandelen van wortelopdruk door de afdelingen groen en civiel. Anton Lips, manager buitenruimte: 'We zijn als gemeente verantwoordelijk voor een veilige openbare ruimte. Helemaal opdruk vrij wordt het niet, maar we moeten met een beperkt budget wel optimaal presteren.'

Auteur: Santi Raats

Tijdens een afspraak die Cor 't Lam van Cobra Boomadviseurs had bij de gemeente Breda met Anton Lips, kwam het onderwerp wortelopdruk ter sprake. Er werd gesproken over de veiligheid en de afhandeling van meldingen. Ook de kosten voor verhardingsherstel spelen een grote rol. Er zijn gemeentelijke afspraken om bepaalde kwaliteitsniveaus te bereiken. Door de financiële impuls voor verhardingsherstel is er nu de kans om het goed op te pakken. Ook Gerben Houweling, specialist bomenbeheer en -beleid en collega van 't Lam, schoof aan bij het overleg om met de gemeente het wortelopdrukprotocol vorm te geven. Begin 2018 gingen zij daarmee gezamenlijk van start. De betrokkenen vertellen over hun ervaringen met het protocol.

Het probleem

Alette Barel, adviseur civiel, begon haar loopbaan in Breda tweeënhalf jaar geleden. 'Ik zag dat er veel meldingen binnenkwamen van opdruk van boomwortels. Wij als adviseurs

civiel moesten een oplossing zien te vinden. Het lastige was dat er weliswaar veel oplossingen zijn, maar dat er meestal al snel werd geroepen: dan moet de boom maar weg.'

Anton Lips is manager openbare ruimte en in die functie onder andere verantwoordelijk voor het boombeheer. Hij is de opdrachtgever van het boomwortelprotocol. 'Een gedeelte van ons bomenareaal zorgt voor problemen. Als dat allemaal weg zouden moeten, zouden er heel wat bomen moeten wijken in de stad, en dat terwijl we een groene ambitie hebben!'

Wens: beargumenteerde, gefaseerde vervanging

Marie-José van den Bersselaar, adviseur openbaar groen en actief in het boombeheer van de stad: 'We hebben zo'n 90 duizend straat- en parkbomen, waarvan ongeveer 30 procent in verharding staat. Dit zijn oude bomen, maar ook bomen die geplant zijn in te kleine groeiplaatsen in nieuwbouwwijken uit de jaren

6 min. leestijd

ACHTERGROND

zeventig. Vooral uit die wijken komen veel meldingen binnen van wortelopdruk. Maar wij hebben niet voldoende budget om al die straten in één keer aan te pakken.

Er was wel een beeld van de ernst en de omvang van wortelopdruk en we hadden een top tien van probleemlocaties. De gemeente probeerde al prioriteiten te stellen op basis van de hoeveelheid meldingen. Daarnaast voert de afdeling civiel eenmaal in de twee jaar een visuele wegininspectie uit. Daaruit volgt een bolletjeskaart van het klein onderhoud, met daarop ook de wortelopdruk. De grootste problemen liggen met name in de wijken uit de jaren 70, in een aantal dorpen en bij oudere bomen. Maar de situatie in de openbare ruimte kan snel kan veranderen; binnen een jaar kan een situatie urgent zijn. Daardoor kreeg de gemeente niet genoeg grip op deze problematiek.

Lips: 'We hadden behoefte aan een eenduidige werkwijze. Voorheen reageerden we ad hoc op meldingen, vaak door bomenkap, en als het kon door vervolgens nieuwe bomen aan te planten. Het gevolg was dat andere bewoners dezelfde oplossing eisten voor de wortelopdruk in hun straat. Het was financieel niet haalbaar om al deze bomen te kappen en eventueel te herplanten. Daarom kijken we nu of we kunnen sturen op het vervangen van die bomen, zodat je niet alles in één keer hoeft te vervangen.' Van den Bersselaar: 'Eerst werd er vooral door de afdeling groen over een alternatieve oplossing nagedacht; nu gebeurt dit samen met civiel.'

Spelregels opstellen

Houweling benadrukt dat de gemeente niet over één nacht ijs is gegaan bij het opstellen van het boomwortelprotocol. 'Het was een proces van meer dan een jaar.'

Het boomwortelprotocol

Als er een melding binnenkomt, wordt deze stap voor stap behandeld met behulp van een stroomschema. Er is onderscheid gemaakt tussen eenvoudige en tijdelijke maatregelen en structurele oplossingen. Voorbeelden van eenvoudige en goedkope maatregelen zijn: onder een rij tegels weghalen en de boomspiegel vergroten, bol bestraten, een ander type verharding. Voorbeelden van uitgebreide en structurele maatregelen zijn de complete inrichting van een groeiplaats en het toepassen van een constructie.

Hoe kwamen de collega's van de gemeente Breda tot een gezamenlijk gedragen werkwijze? Er lag al een kader, zoals het beleidsplan, met daarin de boomambities, de zorgplicht voor bomen, het beleid met betrekking tot het wegbeheer en kwaliteitsafspraken met de politiek. Barel glimlacht: 'We hadden vooral onderlinge afspraken over wie wat ging betalen.' Van den Bersselaar: 'Het kwam voor dat

'Het leven van de boom wordt gerekt totdat er integraal gerenoveerd wordt'

'Het zou een probleem zijn als alle probleem-bomen vanwege wortelopdruk in één keer weg moeten'

Anton Lips

Manager Openbare Ruimte, Gemeente Breda

we de wortelopdruk rond de boom hadden aangepakt, maar niet verder hadden gekeken in de parkeerstrook. Verderop was dan opdruk die feitelijk ook met de boom te maken had. Aan de andere kant kwam wortelopdruk recht onder een boom voorheen niet snel terecht op de "bolletjeskaart" die civiel maakt aan de hand van de visuele inspecties. Als we een boomspiegel willen vergroten, schuurt dat wel eens met parkeerbelangen. Daarbij hebben we samenwerking gezocht, in plaats van elkaar de verantwoordelijkheid toe te schuiven.'

Van den Bersselaar: 'We hebben veel kennis uit onze disciplines uitgewisseld; we hebben nu meer inzicht in elkaars discipline. Dat geeft een vertrouwensbasis. Iedereen begrijpt nu dat we

'De organisatie is een stuk flexibeler geworden door het boomwortelprotocol'

Alette Barel

Adviseur Civiel
Gemeente Breda

soms een tijdelijke maatregel moeten nemen omdat het budget beperkt is, ook al staat de boom in een te kleine groeiplaats.' Barel concludeert: 'Het was wel een heel gepuzel aan de voorkant.'

Tijdelijke en structurele maatregelen

Er wordt een voorbeeld gegeven van het resultaat van de eenduidige werkwijze in de gemeente Breda. Boombeheer kreeg eerst het advies van het ingenieursbureau om alle bomen in een bepaalde straat te verwijderen, maar door te werken met het boomwortelprotocol, kunnen de meeste bomen nu blijven behouden dankzij tijdelijke maatregelen. Lips: 'Met het bomenprotocol kunnen we eenvoudiger tijdelijke maatregelen kiezen om de levensduur van een boom te verlengen. De boom kan dan blijven staan tot het moment dat we aan een integrale herinrichting van de

openbare ruimte toe zijn. Deze tijdelijke maatregelen kunnen worden herhaald. Naast tijdelijke maatregelen kunnen we via het protocol ook uitkomen bij structurele maatregelen, maar die zijn kostbaarder en ingrijpender.'

Van den Bersselaar: 'Met het boomwortelprotocol kunnen we verantwoorde keuzes maken, zodat we een projectprogrammering kunnen opstellen. Met deze onderbouwde keuzes hebben we een goed verhaal ten opzichte van de uitvoerders en het ingenieursbureau. We maken nu allemaal op dezelfde manier keuzes, waardoor we eenheid en duidelijkheid uitstralen naar de bewoners.'

Voordelen

Barel: 'Van reactief onderhoud van de buitenruimte, een logisch gevolg van de economische crisis, zijn we overgeschakeld naar proactief onderhoud. Civiel kan nu in 70 procent van de

gevallen zelf beslissingen nemen zonder dat groen in beeld komt. In de aanloop naar het boomwortelprotocol heeft de afdeling groen veel van zijn kennis met ons uitgewisseld.' Van den Bersselaar: 'Natuurlijk kijkt groen regelmatig over de schouders van civiel mee, maar het is niet efficiënt als wij alle stukken van de afdeling groen ook nog eens moeten beoordelen. Over tijdelijke maatregelen kan civiel prima zelf beslissen. We hebben afspraken gemaakt over wie wat doet, wanneer de afdeling groen een advies ter inzage krijgt en wanneer groen een knoop (of een wortel...) moet doorhakken. Alle projecten die met het boomwortelprotocol doorlopen zijn, zijn wel door iedereen in de gemeente Breda terug te vinden en in te zien in ons digitale projectensysteem Sharepoint.' Bram Zwikker is technisch medewerker bomen,

'Op de lange termijn is werken met het protocol goedkoper dan doorgaan met lapmiddelen'

samen met zijn collega Roy, en zit in de werkvoorbereiding. 'Wij werken aan opdrachten die voortkomen uit meldingen of uit een opname van de afdeling civiel.' Aman Aernouts, voorheen werkzaam bij de afdeling groen en nu toezichthouder op de civiele werkzaamheden, zit ook aan tafel. Hij houdt toezicht op de her-

'Het protocol blijft zich zeker ontwikkelen. Sommige maatregelen moeten zich nog bewijzen'

Bram Zwikker

Technisch medewerker
Bomen, Gemeente Breda

'Ook al werken we nog maar kort met het boomwortelprotocol, ik zie al dat de kwaliteit van de buitenruimte erop vooruitgaat'

Aman Aernouts

Toezichthouder Civiele werkzaamheden
Gemeente Breda

stelwerkzaamheden bij wortelopdruk. Aernouts: 'Wij hanteren het boomwortelprotocol en ervaren dit als erg positief.'

Aanpassingen protocol

Zwikker houdt een slag om de arm: 'Samen met een tijdelijke maatregel kunnen we ook een groeiplaatsverbetering uitvoeren. We grijpen de diverse maatregelen dus ook aan om te zien wat werkt en wat minder goed werkt. Het boomwortelprotocol zal na verloop van tijd ongetwijfeld aangepast worden.' Ook wijst Zwikker erop dat het doel van maatregelen lang niet altijd is de bomen te redden. 'Niet bij alle bomen wordt een structurele maatregel toegepast. Soms worden tijdelijke maatregelen genomen om ze te behouden tot een geplande reconstructie.'

Net als Zwikker geeft Van den Bersselaar aan dat het protocol niet statisch is. 'We kijken bijvoorbeeld welke informatie nodig is om een goede opdracht aan de aannemer te geven. Eerst gaven we de aannemer meestal een civiele tekening met maatvoeringen, maar daar zijn we op teruggekomen. Nu delen we via de app Bestekchecker alleen een simpel formulier met instructies voor maatregelen vanuit civiel en groen, met een foto erbij. Op de foto staat een vlak met rode lijnen aangegeven waarbinnen gewerkt moet worden. Dat is praktisch.' Zwikker plaatst een kanttekening: 'Ik blijf een bomenman, dus ik ga voor die boom. Civiel blijft civiel. Er wordt van beide kanten nog wel eens iets geroepen dat niet realistisch is, dus er is nog ruimte om verder naar elkaar toe te groeien.'

't Lam: 'De verbeterde samenwerking tussen groen, civiel, uitvoering en het ingenieursbureau is een toegevoegde waarde, maar iedereen weet nu ook van elkaar wat er op de lange termijn speelt. Hierdoor kunnen ze met elkaar meeliften bij projecten, bijvoorbeeld bij een herinrichting. Ik ben ervan overtuigd dat je bij het volgen van het protocol goedkoper uit bent dan als je ad hoc blijft werken.' Aernouts: 'Het allerbelangrijkste is dat ik buiten zie dat de kwaliteit van de openbare ruimte vooruitgaat.'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/29914/boombeheerder-lips-wij-streven-ernaar-om-het-aantal-meldingen-drastisch-te-verlagen

'De afdelingen civiel en groen hebben kennis uitgewisseld en begrip gekregen voor elkaar. Bij samenwerking, bijvoorbeeld het werken met één protocol, is een vertrouwensbasis het belangrijkste'

Marie Jose van den Bersselaar

Adviseur Groen
Gemeente Breda

